

Camilla Mehlsen og Filip Lau

GLOBALISTERNE

De gør din verden mindre

GYLDENDAL

INDLEDNING

Verden er snart så lille, at den kun fylder 63 kvadratkilometer. 'The World' er navnet på en samling øer, som ingeniører og arkitekter opfører ved ørkenemiratet Dubais kyst. Set fra oven ligner øerne et verdenskort. Når 'The World' står færdig i 2008, vil man kunne se øerne fra det ydre rum med det blotte øje. 'The World' er et ferieparadis for alle, der har råd til at slappe af i evigt solskin ved vandet i Dubais eksklusive omgivelser. Hver ø koster fra 60 millioner kroner og opefter. Virgin-milliardæren Richard Branson og fodboldspilleren David Beckham har allerede sat sig på England. Danmark er stadig til salg.

'The World' er et billede på, at verden skrumper gevaldigt. Billige flybilletter, nye kommunikationsteknologier og flere engelske ord giver os oplevelsen af, at fjerne egne og kulturer kommer tættere på. Men hvad er det, der gør verden mindre? Hvem står bag denne proces? Svaret findes i det fortærskede begreb *globalisering*. For de fleste af os er globaliseringen næsten blevet usynlig, fordi så mange hændelser, teknologier og processer fletter sig ind i hinanden – uden at vi bider frygtelig meget mærke i det i hverdagen. Men globaliseringen er ikke en abstrakt størrelse. Den er drevet af Søren, Mette, Lars, Jørgen og Camilla – og alle de andre globalister, der er med i denne bog. Og globaliseringen handler også om dig, for den er et resultat af dine valg, dine indkøb og film- og internetvaner. Hver eneste gang du køber et par sko, en mobiltelefon eller noget andet, der er produceret på den anden side af jorden, sender dit køb en trykbølge af positive og negative effekter tilbage til den store

globale fabrik, der forsyner din hverdag med dimser og mode-tøj.

Det kan ikke overraske, at størstedelen af skoene på danske fødder ikke længere bliver produceret i Danmark eller i Europa for den sags skyld. Skoene bliver lavet af syersker i Kina, Indien, Vietnam eller Thailand. Man kan undre sig over, at det kan være en god forretning at få syet og samlet skoene forskellig steder på den anden side af jorden, få dem pakket i kasser, transporteret dem den lange vej til Europa på containerskibe og i lastbiler og få dem distribueret til den lokale skohandler. Det lyder som en omstændelig og kostbar proces. Men spørger du skoproducenterne, er det den eneste måde, man kan drive en god forretning på. Hvis ikke det havde været for den billige arbejdskraft i Asien og den effektive fragt over verdenshavene, var de fleste skoproducenter gået nedenunder og hjem. Sko er selvfølgelig bare et eksempel ud af mange. Man kunne lige så godt undre sig over, hvordan hårtørre og kummefrysere bliver til. De bliver i princippet til på samme måde: Udviklet et sted, produceret et andet, samlet et tredje og havner så i din lokale forretning.

Sko er et fremragende eksempel på en vare, som har været igennem globaliserings-maskinen. Det er et eksempel på udflytning af arbejdspladser og på international arbejdsdeling. Det viser en side af globaliseringen, som skræmmer mange i Danmark og resten af verden: Globalisering bliver lig med lukning af fabrikker i Danmark, massefyringer og arbejdsløshed. Men er det virkelig så enkelt? Eller så skidt? Alt for ofte bliver globaliseringen præsenteret som en trussel. Medierne er fyldt med historier om, hvordan Danmark sakker bagud i globaliseringen, og at vi taber terræn til Indien, Kina, USA og Finland. De andre er hurtigere end os, de bliver bedre uddannet end os, og de er generelt mere *sultne* end os. Man kan let få indtryk af, at vi ligger et sted i periferien af udviklingen mod en mindre verden. Men det er absurd at betragte globaliseringen som noget ustopeligt, som vi ikke har indflydelse på. Selvfølgelig har vi det. Danskere og danske virksomheder er om nogen med til

at præge udviklingen mod en mere global verden, på godt og ondt. Vi ligger ikke i periferien af udviklingen, vi ligger tværtimod lige midt i brændpunktet.

Stort set alle de mennesker, der introduceres i denne bog, er danskere. De fleste af dem er ganske usynlige i den danske offentlighed. Men de er hver især med til at gøre verden til et mindre sted, fra forskellige hjørner og i vidt forskellige brancher. De er som en lille hær, der er sendt ud i verden med usynlige våben, og de kæmper for vores alle sammens krav om billige priser på tørretumblere og ananas. Våbnene udmærker sig ved at være forklædt som noget ufarligt, for eksempel logistik, containere, software, mode, design, standarder og internet. Men lad dig ikke narre: Våbnene er kraftfulde i skabelsen af en ny, mindre og mere gennemsigtig verden.

Alt for ofte glemmer vi, at udviklingen har et menneskeligt ansigt. Det er påfaldende, at der på dansk ikke findes et ord for mennesker, der arbejder for globaliseringen. På engelsk er globalisering en isme – 'globalism' – og mennesker, der er tilhængere af 'globalisme', kaldes 'globalists'. De danske aviser bruger en sjælden gang det engelske ord for menneskene bag udviklingen. I 2006 nævnte aviserne ordet 'globalisering' over 3.000 gange, mens ordet 'globalist' optrådte ni gange. Denne bog handler først og fremmest om globalister, som fra hver sit sted på jorden gør vores verden mindre.

I Danmark har vi en lang tradition for at være en åben nation med en åben økonomi. For 100 år siden var det danske Østasiatisk Kompagni (ØK eller EAC) med til at gøre verden større eller mindre, afhængig af hvem man spørger. ØK's handelsflåde åbnede markederne på kryds og tværs af kloden og bragte verden hjem i dagligstuen igennem de første eksotiske varer. Wauw, appelsiner! Te! I dag findes der stort set ikke eksotiske varer længere, for man kan få alle slags varer fra hele verden, året rundt. Fordi vi, forbrugerne, kræver et konstant flow af flere varer til billigere priser. Konsekvenserne af forbrugernes krav rykker globaliseringen et gear op.

Vi er på vej ind i en ny fase af udviklingen mod en mindre

verden og en ny fase af, hvad det vil sige at være dansk. I modsætning til den hundrede år gamle 'ØK-globalisering' af Danmark er de globale strømninger nu blevet meget mere tilstedeværende hjemme, på arbejdet, i butikken, på caféen, i biografen og i medierne. Danske forbrugere, forretningsfolk og virksomheder udgør hver især en brik i udviklingen. Når vi nogle gange bliver skræmte over, hvordan verden bliver mindre foran øjnene på os, er der kun én ting at sige: Vi er selv ude om det. Vi har selv skabt denne verden gennem forbrugerkrav, teknologi, containere, smartere produktionsmetoder og en global populærkultur. Er denne udvikling så sket på en ansvarlig, sober og intelligent måde? Så enkelt kan man selvfølgelig ikke stille det op. Men i forsøget på at forstå, hvad der sker med verden, er det nødvendigt at tage på en rejse. Vi vil med egne øjne se og opleve drivkræfterne bag den store globale fabrik og den internationale arbejdsdeling i virkeligheden. Hvordan ser det egentlig ud?

Og så vil vi portrættere en generation, for hvem ordet 'globalisering' har mistet sin betydning. Begrebet er blevet så allestedsnærværende, at det ikke længere giver mening at tale om det som noget særligt. Hverken som noget særlig farligt eller noget særlig godt. Det er der bare. Især for mennesker i generationen mellem de 15 og 40. Man kan sige, at denne generation befinder sig i en slags konstant global tilstand. Bogen vil bryde denne 'konstante globale tilstand' ned i små stykker. Selvom globaliseringen for denne generation er noget givet, kan den stadig dechifrer.

Det handler om at se de samme mønstre – for selvom de enkelte kapitler i bogen har meget forskellige temaer, er personerne i brancherne bundet sammen på tværs af en fælles tilgang til globaliseringens omfang og nødvendighed.

Bogen er inddelt i fire dele. I den første del, *Brobyggerne*, tager vi et kig på de mennesker, som gør det teknisk muligt at producere en sko på den anden side af jorden og få bragt den hjem på hylderne i Danmark. Vi kigger på fundamentet for, hvordan det overhovedet er praktisk og teknisk muligt at udflytte danske arbejdspladser: Containertrafik, ensartet software, standardiserede arbejdsprocesser og outsourcing er nogle af nøgleordene.

Ud over forestillingen om, at globaliseringen medfører udflytning af danske arbejdspladser, skal vi også afprøve indtrykket af, at globaliseringen gør os mere ens, for eksempel gennem de samme tøjkæder og fast food-restauranter. Bogens næste del handler om *kulturel globalisering*. Her taler vi med en række personer, *Smagsdommerne*, som på hver deres måde præger vores hverdag gennem mode, film, tv-serier og internettjenester. Væk er containere, standarder og software. Nu handler det om de lidt 'blødere' dele af udviklingen, som har – eller vil få – mindst lige så stor indflydelse på vores hverdag som udflytning af arbejdspladser.

Fra smagsdommerne går vi videre til bogens del nummer tre: *Idealisterne*. Danmark har i mange år brystet sig af at være på forkant inden for miljø, alternativ energi, ulands-bistand, medicin og andre gode ting. Der er bygget en hel industri op omkring denne del af vores danske bevidsthed, som er gået hen og blevet en succesrig eksportvare, som præger store dele af verden. I del tre besøger vi en række idealister, som arbejder med vindenergi, biotek-medicin og vandforsyning.

Rejsen over alle disse emner kan måske lyde meget omfattende og kalejdoskopisk. I bogens fjerde del, *Globalisterne*, bindes der en ende på det hele: Der er så mange brancher og tendenser, der har eller vil få indflydelse på vores hverdag. Er der tale om trusler eller muligheder, og hvad skal vi gøre for at udnytte globaliseringen bedst muligt – uden at være uansvarlige og uden at give køb på vores høje levestandard? Her præsenteres syv store pointer, som turen rundt om i verdens globale brændpunkter har kastet af sig.

Selvfølgelig er det ikke muligt at behandle alle aspekter af globaliseringen på lidt over 200 sider. Der er store og vigtige emner, som er valgt fra – og som helt sikkert også er med til at gøre verden til et mindre sted, for eksempel lavpris-fly, globale mediestrømme og tegning-kriser, NATO- og FN-missioner, handelen med olie, gas og guld, globale reklamekampagner – og så videre.

I USA siger man, at verden er blevet *fladere*. I hvor høj grad er verden blevet flad for os i Skandinavien?